

## Ebola-ohje perusterveydenhuoltoon

### 1. Mikä Ebola on?

Kyseessä on ebola-viruksen aiheuttama Länsi-Afrikassa esiintyvä verenvuotokuume, jonka oireita ovat kuume, kova päänsärky, nivel- ja lihaskivut, yleinen heikkous, ripuli, oksennus, vatsakivut, ihottuma ja verenvuodot. Tartunta ei tapahdu ilmateitse hengityksen kautta, eikä ehjän ihon läpi vaan suorassa fyysisessä kontaktissa ebola-infektioon sairastuneen vereen ja eritteisiin (sylki, virtsa, uloste, oksennus, suojaamaton seksikontakti) tai kosketuksessa epidemia-alueella lepakoon, jyrzijään tai apinaan. Siten epidemia-alueella oleskelu ei yksin muodosta tartunnan riskiä. Hoito on oireenmukaista, tehoavaa lääkettä tai rokotetta ei ole.

### 2. Ebolan esiintyminen

THL seuraa kansainvälistä tartuntatautien tilannekuvaa ja saa säännöllisesti tietoa ebolan esiintymisestä ECDC:n ja WHO:n kautta. Suomessa ei ole todettu yhtään ebolaviruksen aiheuttamaa tautitapausta. Ebolan mahdollisuus on pidettävä mielessä ebolan esiintymisalueilta palaavilla, vaikka alueella ei olisi aktiivista epidemiaa. Lisätietoa THL:n terveydenhuollon ebola-ohjeista: [www.thl.fi](http://www.thl.fi)

[Euroopan tautiviraston ebola-sivusto](#)

### 3. Ebola-epäilyn kriteerit

- Oleskelu epidemia-alueella 1- 21 vrk ennen oireiden alkamista

#### TAI

- Lähikontakti henkilöön, jolla on epäilty/todettu ebola-infektio TAI lähikontakti tällaisen potilaan verelle tai eritteille

#### JA

- Kuume yli 38,0 °C TAI lihaskivut, päänsärky, oksentelu, ripuli, vatsakipu tai selittämätön vuoto

### 4. Ebolaepäilyltä kysytään

- Oleskelu epidemia-alueella (kohde, matkan alkamis- ja loppumispvm., matkustustapa).
- Lähikontaktit epäiltyyn tai todettuun ebola-infektioon sairastuneeseen tai hänen vereensä tai eritteisiinsä, tai lähikosketus eläimiin (lepakko, jyrzijä, apina)
- Kuume yli 38,0 °C, yllä mainitut oireet ja niiden alkamispäivämäärä

- Jos on kuumeeton, mutta riski sairastumiselle olemassa (oleskelu epidemia-alueella ja/tai lähikontakti ebolaan sairastuneeseen), henkilöä kehoitetaan mittaamaan lämpöä päivittäin kunnes 21 vrk altistumisesta on kulunut. Henkilöä kehoitetaan ottamaan uudelleen yhteyttä, jos kuume yli 38 °C tai ilmaantuu yllä mainittuja oireita.

## 5. Toiminta perusterveydenhuollossa

### A. Toiminta puhelimessa

1. Potilas haastatellaan puhelimessa ja kysytään em. kohdan 4 mukaiset kysymykset. Soittajan numero ja yhteystiedot kirjataan ja häntä pyydetään odottamaan lisäohjeita.
2. Konsultoidaan terveyskeskuksen tai lääkärikeskuksen tartuntataudeista vastaavaa lääkäriä tai tartuntatautihoitajaa.
3. Tämä ottaa **virka-aikana** yhteyttä Tyksin Infektioidentorjuntayksikön infektiolääkäriin (p. 02 313 3598) ja **päivystysaikana** Tyksin päivystyksen vastaavaan lääkäriin (vuorovastaavan hoitajan kautta) p. 02 313 8829.
4. Infektioidentorjuntayksikön lääkäri tai päivystyksen vastaava lääkäri konsultoivat HYKS:n infektiopäivystäjää.
5. Jos konsultaatiossa päädytään ebola-epäilyyn, terveysasema soittaa potilaalle ja hätäkeskukseen p.112 ja ilmoittaa kyseessä olevan infektiöhälytystilanne ja pyytää infektiambulanssin hälyttämistä. Infektiambulanssi hakee potilaan kotoa ja kuljettaa Tyksin päivystykseen eristyshuoneeseen. Potilaan hoidosta vastaa tällöin infektiambulanssin suojautunut henkilökunta.

### B. Toiminta terveysaseman palvelutiskillä

1. Potilas haastatellaan ja kysytään kohdan 4 mukaiset kysymykset.
2. Potilas siirretään ennalta sovittuun vapaaseen huoneeseen, jossa ei ole muita potilaita ja jossa olisi mahdollisuus käyttää WC:tä (tai potilaalle varataan lähistöllä oleva WC). **Potilaaseen ei tule koskea ellei ole kysymys hätätilanteesta.** Potilasta ei siirretä terveysasemalla muualle. Vierailuja huoneeseen ei sallita. Huoneessa voi käydä kysymässä potilaan vointia tai viemässä ruokaa yms., koska oleminen samassa ilmatilassa potilaan kanssa ei ole riski taudin tarttumiselle. Sen sijaan potilaan lähihoito tai eritteiden koskettelu suojaamattomana on tartuntariski. Laboratoriokokeita tai röntgenkuvia ei oteta.
3. Konsultoidaan terveyskeskuksen tai lääkärikeskuksen tartuntataudeista vastaavaa
4. lääkäriä tai tartuntatautihoitajaa.
5. Tämä ottaa **virka-aikana** yhteyttä Tyksin Infektioidentorjuntayksikön infektiolääkäriin (p. 02 313 3598) ja **päivystysaikana** Tyksin päivystyksen vastaavaan lääkäriin (vuorovastaavan hoitajan kautta) p. 02 313 8829.
6. Infektioidentorjuntayksikön lääkäri tai päivystyksen vastaava lääkäri konsultoivat HYKS:n infektiopäivystäjää.
7. Jos konsultaatiossa päädytään ebola-epäilyyn, soitetaan hätäkeskukseen p.112 ja ilmoitetaan kyseessä olevan infektiöhälytystilanne ja pyydetään infektiambulanssin

hälyttämistä. Infektioambulanssi hakee potilaan terveysasemalta ja kuljettaa Tyksin päivystykseen eristyshuoneeseen. Potilaan hoidosta vastaa tällöin infektioambulanssin suojautunut henkilökunta.

### C. Jos potilas on huonokuntoinen

1. Jos puhelimesta tulee käsitys, että kohdan 3 kriteerit täyttävä potilas on henkeä uhkaavasti sairas, ohjataan puhelu heti terveysaseman lääkärille. Lääkäri konsultoi viivytyksettä em. tavalla infektio­lääkär­iä tai päivystysaikana Tyksin päivystyksen vastaavaa lääkäriä. Jos yhteisymmärryksessä päätetään lähettää potilaan luokse ambulanssi, soimitaan hätäkeskukseen p.112 ja ilmoitetaan kyseessä olevan infektiohälytystilanne ja pyydetään infektioambulanssin hälyttämistä.
2. Jos potilas on terveysaseman palvelutiskillä ja erittäin huonokuntoinen, hänet siirretään välittömästi omaan huoneeseen, jossa on oma WC, jos mahdollista. Lääkäri konsultoi viivytyksettä infektio­lääkär­iä tai päivystysaikana Tyksin päivystyksen vastaavaa lääkäriä (ks.edellä). Jos yhteisymmärryksessä päätetään lähettää potilaan luokse ambulanssi, soimitaan hätäkeskukseen p. 112 ja ilmoitetaan kyseessä olevan infektiohälytystilanne ja pyydetään infektioambulanssin hälyttämistä.

## 6. Työntekijän suojautuminen lähihoidossa

Sairastuneen kanssa samassa ilmatilassa oleskelu ei aiheuta tartunnan riskiä. Sen sijaan potilaan lähihoito tai potilaan eritteiden koskettelu suojaamattomana on tartuntariski. **Siksi potilaaseen ei tule koskea kuin hätätilanteessa tai muussa välttämättömässä tilanteessa.**

Jos potilaaseen joudutaan koskemaan, suojaudutaan seuraavasti:

- Kirurginen suunenäsuojus (tai FFP3-luokan hengityksensuojainta jos potilas oksentelee tai ripuloi voimakkaasti sekä intuboitavissa)
- suojalasit tai visiiri
- suojakäsineet\*
- kertakäyttöinen kosteutta läpäisemätön suojatakki
- kengänsuojukset tai dekotettavat kengät, mikäli lattialla on eritteitä.

\*verta tai eritteitä käsiteltäessä käytetään kaksinkertaisia suojakäsineitä.

Kädet on desinfioitava huolellisesti ennen ja jälkeen suojaimien laiton. Suojaimia riisuttaessa **on huolellisesti varottava kontaminoimasta omaa ihoa tai vaatteita tai ympäristöä.**

Henkilökunnan suojautumisohjeet ovat Hoito-ohjeet.fi –sivustolla.

Kun suojaimet on laitettu jättesäkkiin, kädet desinfioidaan huolellisesti. Tavanomaiset desinfektioaineet tuhoavat Ebola-viruksen nopeasti. Henkilökunnan suojautumiseen tulee antaa koulutusta.

## 7. Jos potilas ei täytä Ebola-tapauksen kriteereitä

Mikäli puhelun tai haastattelun perusteella potilas ei täytä ebola-epäilyn kriteereitä, mutta tarvitsee sairaalatutkimuksia tai –hoitoa, hänet voi lähettää jatkohoitoon normaalisti voinnin vaatimalla tavalla (oma auto, taksi, normaali ambulanssi). Tällöin on muistettava matkailijoilla tavanomaisempien infektioiden kuten malarian ja lavantaudin mahdollisuus.

## 8. Huoneen siivous ja jätteiden käsittely

Huone suljetaan, kun potilas on noudeettu. Jos tapaus osoittautuu ebolaksi, huone siivotaan VSSHP:n Sairaalahygieniyksikön ohjeiden mukaan. Huonetta ei saa ottaa käyttöön ennen siivousta. Muussa tapauksessa tehdään normaali siivous.

## 9. Altistuneiden kartoitus

Koska ebola on yleisvaarallinen tartuntatauti, on tartuntatautilain mukaan käynnistettävä kontaktien jäljitys, jos tapaus varmistuu ebolaksi. Tartunnan jäljityksen ohjeistavat terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaava lääkäri ja hyvinvointialueen Infektioidentorjuntayksikkö yhdessä.

Lisätietoja: Infektioidentorjuntayksikkö, VSSHP, p. 02 313 3598

Linkki Thl:n internetsivulle ohjeeseen: [THL:n ebola-ohje terveydenhuoltoon](#)